

ELS BANCS CATALANS

PRESENTACIÓ

El tercer i el quart volum d'aquesta obra estan dedicats a la història dels bancs catalans moderns. Una història que comença amb el Banc de Barcelona el 1844 i que s'acaba els darrers anys del segle XX.

Hi ha dos volums, per tant, que expliquen la història de les caixes i dos volums dedicats a la dels bancs, o sigui el mateix espai. Però el contrast és impressionant, si tenim en compte la continuïtat de les empreses estudiades. Els dos llibres de les caixes ens parlen d'onze entitats, deu de les quals es mantenen i manifesten un gran dinamisme en els moments actuals. Els dos llibres dedicats als bancs catalans són una prova feaent de l'existència de nombroses iniciatives en el sector financer, però el seu balanç és desolador. Només s'ha mantingut un banc d'un cert gruix —el Banc de Sabadell, més que centenari—, mentre que la immensa majoria tenen començament i fi, perquè o bé l'empresa ha estat liquidada o bé ha passat sota el control d'un grup no català.

Una de les conclusions que se'n podrien treure és que els catalans servim per a crear i mantenir caixes d'estalvis, però no per a crear i mantenir bancs. Però des del moment que bancs i caixes estan equiparats operativament aquesta afirmació resulta una ximpleria.

Que cadascú en tregui les seves conclusions. L'autor ha de manifestar que resulta difícil atribuir la pobresa bancària actual a causes estrictament econòmiques. A Catalunya es pot parlar d'aventura bancària, com qui parla de l'exploració de les selves amazòniques.

La història d'aquests bancs, des del "banc" —nom genèric—, que va ser el Banc de Barcelona, fins a les institucions que suposen la represa financera durant la segona meitat del període fran-

quista, és apassionant i poc coneguda. Es confirma el caràcter d'aventura i el de la diversa naturalesa d'una burgesia emprenedora catalana que té, però, un denominador comú: el sentit de la iniciativa i l'assumpció d'uns riscos. Els resultats, durant els 150 anys que comprèn aquesta història, seran també diversos, amb èxits esclatants i fracassos escandalosos. Cal destacar, també, que a Catalunya hi ha més projectes bancaris que a tota la resta de l'estat. Tant pel que fa al segle XIX com al XX.

LES ETAPES HISTÒRIQUES

He mantingut els períodes aplicats a la història de les caixes d'estalvis, perquè també són vàlids per als bancs, amb matisos. Són els següents:

- Fins el 1874, any en què s'estableix el privilegi d'emissió de bitllets a favor del Banc d'Espanya.
- Fins el 1905, any de la mort de Manuel Girona, el fundador de la banca moderna catalana. En el cas de les caixes d'estalvis, el motiu era la creació de la Caixa de Pensions aquell mateix any.
- Fins el 1920, en què la suspensió de pagaments del Banc de Barcelona modifica el panorama bancari. Poc després, vindrà la primera Llei d'Ordenació Bancària, la de Cambó.
- Fins la guerra civil (1936-39).
- Des del 1940 fins al 1959: anys de política autàrquica i d'aïllament de l'economia catalana i espanyola.
- Des del 1960, amb l'aplicació del Pla d'Estabilització i la nova ordenació del crèdit i de la banca, fins al 1975, data de la mort del dictador.
- Des del 1976 fins al 1997: la transició i els primers anys de la democràcia.

PRECISIONS

- Com en el cas de les caixes d'estalvis, la història dels bancs es presenta seguint un criteri cronològic: el de la seva fundació.

- L'autor ha recollit tota la informació que ha trobat sobre els bancs estudiats. Ha utilitzat la seva biblioteca i el seu arxiu particular, així com algunes institucions que podien tenir memòries, premsa de l'època o documentació d'utilitat. Però en alguna d'aquestes històries hi ha encara importants llacunes. M'agradaria que la presentació d'aquest material servís perquè altres investigadors, amb més temps o amb més fortuna, completessin els buits.

- Aquest és un estudi sobre els bancs catalans, no dels bancs establerts a Catalunya. És per això que el meu interès desapareix del tot, o en bona part, quan el banc queda sota control de capital foraster.

- Els bancs en forma de cooperativa, les empreses de capitalització o similars, queden al marge de l'estudi.

- La pesseta fou implantada com a unitat monetària espanyola el 1868. Fins aleshores, els balanços apareixien en rals i duros i alguns es mantindran així fins més enllà del 1874. Per consideracions pràctiques, he fet la conversió a pesetes en tots els casos.

- Al final del quart volum hi ha la bibliografia utilitzada o que pot servir com a material de consulta. Les fonts que s'han fet servir més són les memòries dels bancs i la premsa econòmica o general de l'època.

AGRAÏMENTS

Especialment a la Biblioteca del Foment del Treball Nacional, de Barcelona; a la del Banc d'Espanya, a Madrid; a l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona; a l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre, a Tortosa; a l'Arxiu municipal de Valls, i a l'Hemeroteca de la Caixa de Tarragona.